



# NAŠA MALINOVÁ



Noviny občanov obce Malinová

IV. ročník

Číslo 3/2023

## KEĎ SA ZIMA OPÝTA, ČO SME ROBILI V LETE

### Vážení občania, milí Malinovčania!

*Nachádzame sa približne v polovici leta, letných prázdnin, dovoleník, oddychu. Mnohí z nás už absolvovali naplánované domáce či zahraničné dovolenky, ďalší sa ešte chystajú. Tak to má byť. V lete si treba oddýchnuť načerpať nových síl. Ale ľudová múdrosť nám vraví a upozorňuje, že po lete príde zima a tá sa určite opýta, čo sme robili v lete!*

Áno. Z pohľadu obce musím jednoznačne povedať, že v obci napriek dovolenkám a oddychu musí všetko fungovať a zároveň sa pripravovať na neskoršie obdobie. Napríklad v materskej škole sú tiež prázdniny. Tak tento čas využívame, aby sme poopravovali to čo je potrebné, urobili riadnu údržbu, opravili poškodené obloženie a iné údržbárske roboty, kým sa deti vrátia do škôlky. Samozrejme, je tiež nutné udržiavať všetky verejné priestranstvá, kosiť bujne rastúce porasty a tiež pripravovať deň obce, ktorý bude v závere tohto mesiaca. Prakticky denne je potrebné operatívne riešiť rôzne problémy, ktoré prináša život. Leto teda nie je len o oddychu a bezstarostnosti.

Ostatné zasadnutie obecného zastupiteľstva sme naplánovali na 29. júna, tak, aby aj poslanci mali možnosť ísť na dovolenky. Aj preto bol program zasadnutia bohatý a dôležitý. Jedným z najdôležitejších bodov programu bolo prerokovanie Rozpočtového opatrenia na povolené prekročenie výdavkov, pri dosiahnutí vyšších príjmov. Jednoducho povedané, ekonomické ukazovatele v oblasti príjmov obce sa v tomto roku vyvíjajú priaznivo. O celkovom hospodárení obce v minulom, aj v prvom polroku tohto roka a nových opatreniach sa bližšie dozviete v tomto čísle našich novín z rozhovoru

s ekonómkou obce Editou Priehodovou. Len poviem, že s rozpočtovým opatrením poslanci jednoducho súhlasili.

Zastupiteľstvo rovnako schválilo aj všeobecne záväzné nariadenie (VZN) o výške príspevku na čiastočnú úhradu zvýšených nákladov spojených s pobytom dieťaťa v materskej škole. Čiastočná úhrada nákladov na jedno dieťa na mesiac sa zvyšuje na 15 eur. Túto sumu musia rodičia zaplatiť každomesačne vopred. Okrem toho ešte je potrebné uhradiť paušálny poplatok na režijné náklady v školskej jedálni vo výške 4 eurá za mesiac. Tento paušálny poplatok sa však bude uhrádzať 2-krát ročne, po 20 eur. VZN bolo zverejnené v zákonnej lehote na úradnej tabuli obce a webovom sídle obce. Nie je to drastické zvýšenie, takže ani zo strany občanov, ani z radov poslancov neboli k tomu žiadne pripomienky.



*Pokračovanie na 2. strane*

**Ž**ijeme neuveriteľne turbulentnú dobu, v podmienkach, ktoré absolútne nemáme pod kontrolou... Táto veta mi utkvela v pamäti po prečítaní jedného príspevku na internete. Ak sa nad ňou zamyslíme, hlavne my, staršia generácia, ktorá prežila už aj lepšie, pokojnejšie časy, tak si uvedomíme, že žijeme naozaj v šokujúcej spoločnosti. Nechcem zachádzať do podrobností, nechcem sa zaplietť do hodnotenia politického a spoločenského vývoja spoločnosti. Veď každodenne sledujeme, čo sa deje u nás doma i vo svete, je toho plná televízia, internet, sociálne siete, povedala by som, že rýchlovýkrm funguje na 120 percent a mnohí sme z toho frustrovaní.

## TAK SI TU ŽIJEME

*Ale prečo o tom hovorím? Lebo... u nás na dedine je pokoj! Takto si tu žijeme! Žiadne nešváry a hádky, žiadne výčitky či si „ten“ či „onen“, či má niekto iný názor a že s niečím nesúhlasí. Občas sa síce ozvú nespokojní občania, keď nepočuli dobre rozhlas, alebo nefungovala technika na cintoríne, alebo nie je pokosený cintorín, tam vypadla električka, tam zase treba opraviť cestu, vyviešť komunálny odpad, atď. Bežné problémy, s ktorými tu žijeme a máme pod kontrolou, vieme si s nimi poradiť. A čo je najpodstatnejšie? Že ľudia sa stretávajú pri rôznych príležitostiach, vytvárajú rôzne spolky a organizácie. Dokážu sa združiť a spoločne pripraviť pre seba rôzne kultúrne, športové a spoločenské akcie podľa svojich možností a schopností. To je tá najdrahšia devíza do života!*

*Sme už v druhej polovici roka a máme za sebou množstvo krásnych podujatí a pred nami sú ďalšie. Kľúčovým bližiacim sa podujatím bude Deň obce Malinová, ktoré pripravuje už štvrtý rok obec spoločne s organizáciami a spolkami obce a ďalšími občanmi. Srdečne vás, milí priatelia, pozývam v mene organizátorov oslaviť 684. výročie I. písomnej zmienky o obci, ako i 79. výročie SNP. Tešíme sa na spoločné stretnutie, hodnotné programy, umelecké a hlavne človečenské zážitky.*

*Irena Balážová*

## NÁŠ ROZHOVOR

*s ekonómkou obecného úradu Editou Priehodovou*

### Obec úspešne hospodári

**\* Obecné zastupiteľstvo na zasadnutí v závere júna prerokovalo a schválilo Výročnú správu obce Malinová za rok 2022, ktorej súčasťou je aj záverečný účet hospodárenia obce za minulý rok. Neboli k záverečnému účtu zo strany občanov, ani poslancov žiadne výhrady. Tiež ich nemala ani hlavná kontrolórka. Môžeme teda hodnotiť. Aké boli výsledky?**

*- Hneď na úvod musím povedať, že naša obec vlani hospodárila a aj v tomto roku hospodári dobre. Výsledkom hospodárenia v roku 2022 je prebytok oproti rozpočtu vo výške 21 310, 94 eur. Bežné príjmy predstavovali sumu 507 638,93 eur. Skladajú sa z podielových daní, ktoré dostávame od štátu. Tie boli mierne vyššie ako v predchádzajúcom roku. Patria sem aj dane z nehnuteľností, ktoré odvádzajú fyzické aj právnické osoby. Tie boli približne na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku 2021.*

*Pokračovanie na 2. strane*



# KEĎ SA ZIMA OPÝTA, ČO SME ROBILI V LETE

Pokračovanie z 1. strany

Prakticky na každom zasadnutí sa obecne zastupiteľstvo a nebolo to inak ani na júnovom, zaoberá početnými požiadavkami občanov na odkúpenie alebo prenájom pozemkov, ktoré sú v majetku obce. Chceme všetkých občanov ubezpečiť, že ku každému takémuto zámeru pristupujeme individuálne. Posudzujeme účel, na ktorý občania pozemok chcú využívať, či je to majetok pre obec prebytočný, posudzujeme osobitný zreteľ, aj či sú splnené všetky zákonné podmienky. Pri predaji, ale tiež prenájme pozemkov, je niekedy potrebné vypracovať geometrický plán a znalecký posudok s určením ceny za meter štvorcový. Cena sa stanovuje podľa druhu a miesta kde sa pozemok nachádza. A je samozrejmé, že najmä predaj nehnuteľností musí prebiehať transparentne. Všetky takéto zábery sú vždy zverejnené v zákonnej lehote na úradnej tabuli, ale aj na internetovej stránke obce a v prípade potreby aj v regionálnej tlači. Občania sa majú možnosť k nim vyjadriť. Alebo aj ponúknuť vyššiu cenu, ak majú o rovnaký pozemok tiež záujem viacerí.

Ďalším nemenej dôležitým bodom na poslednom zasadnutí bolo aj prerokovanie investičných zámerov obce na toto volebné obdobie. Predložil ho predseda Komisie pre rozvoj, výstavbu, územné plánovanie, životné prostredie, lesné a vodné hospodárstvo, poslanec Michal Bolfík. Medzi hlavné priority

patrí dobudovanie prístupovej cesty k novej „ibevečke“ na konci obce, výmena asfaltu na križovatke pred obecným úradom, aj na časti komunikácie od kostola smerom k cintorínu. Realizácia je už v štádiu prípravy dokumentov pre verejné obstarávanie. Financovať tieto projekty budeme z vlastných zdrojov. Viackrát sme sa na zastupiteľstve zaoberali aj požiadavkou občanov na vybudovanie chodníka od novej bytovky po najbližšiu križovatku, kde už chodník je vybudovaný. V súčasnosti totiž musia tamojší obyvatelia prechádzať do centra obce po cestnej komunikácii, čo je pomerne nebezpečné. Lenže situácia pri tomto zámere je trochu zložitejšia. Chodník totiž bude musieť prechádzať cez súkromný pozemok, ktorý bude potrebné vysporiadať. Iné riešenie nie je možné. Našťastie majiteľka s našim zámerom predbežne súhlasí. Trasu sice ešte nemáme presne zameranú geodetom, ale máme ju predbežne určenú dopravným inžinierom. Ešte sa teda nedá povedať, kedy budeme môcť začať s výstavbou, ale môžem sľúbiť, že urobíme všetko preto, aby to bolo čo najskôr. Chodník bude slúžiť aj obyvateľom časti obce Pri háji.

Nedávno prišli členovia miestnej organizácie Karpatskonemeckého spolku so zaujímavou požiadavkou. Upozornili, že v Parku rodákov v priestoroch cintorína, kde od roku 2011 rodáci bývajúci v zahraničí alebo iných častiach republiky, sadia okrasné stromčeky, chýbajú ich mená. Nachádzajú sa

o tom síce záznamy v obecnej kronike, ale návštevník parku nevie, kto takto symbolicky zasadil korene v rodnej obci. Pritom je ich doteraz už viac ako dve desiatky. Môžem prisľúbiť, že to napravíme. Už sa zišla prípravná komisia, ktorá konštatovala, že už nebude možné osadiť nejakú tabuľku pod každý stromček s menom alebo menami kto ho zasadil. Komisia navrhla riešenie, s ktorým sa stotožnili aj poslanci obecného zastupiteľstva, osadiť v Parku rodákov tabuľku, na ktorej budú zverejnené mená s krajinou, v ktorej naši rodáci žijú, prípadne žili, za každý rok osobitne. Tieto údaje budeme priebežne dopĺňať. Technicky to chceme doriešiť v spolupráci s kamenárskou firmou ITYS v najbližších mesiacoch. Som rád, že si členovia spolku zobrali nad Parkom rodákov patronát a starajú sa oň.

Poviem pravdu, teším sa z každého podnetu, s ktorým prichádzajú naši občania. Sú to dôkazy, že majú záujem na ďalšom rozvoji našej obce. Som rád, že s takýmito nápadmi prichádzajú aj poslanci a členovia všetkých spoločenských organizácií v obci. Ďakujem všetkým, ktorí sa podieľajú na organizovaní kultúrnych a spoločenských podujatí. Takých bolo v prvom polroku viacero a ďalšie nás v najbližších dňoch čakajú. Srdečne vás na ne pozývam. O mnohých píšeme aj v týchto novinách.

Juraj Stiffel  
starosta obce

## NAŠ ROZHOVOR

s ekonómkou obecného úradu Edítou Priehodovou

Pokračovanie z 1. strany

Sú to však aj ďalšie poplatky od občanov, za odvoz komunálneho odpadu, daň za psa, viaceré správne a administratívne poplatky, nájmu pozemkov, sály Partizánskeho domu hrobových miest, atď. K dispozícii sme mali aj kapitálové príjmy, do ktorých patrí predaj pozemkov občanom z majetku obce. Myslím, že to boli dva pozemky, za ktoré zaplatili kupujúci dovedna 10 178 eur. Okrem toho sme museli do príjmov zahrnúť aj 25 tisíc eur z rezervného fondu. To sa týka budovania detského ihriska a športoviska pre celé rodiny, ktoré už slúži svojmu účelu...

**\* ... práve na tieto prostriedky by som sa chcel spýtať. Projekt schválila miestna akčná skupina Žiar (MAS), ktorá mala vykryť náklady na vybudovanie tohto ihriska. Už sa tak stalo? Dostala obec tieto peniaze?**

- Pri takýchto projektoch je žiaľ veľa administratívy. Už zo strany miestnej akčnej skupiny prebehla kontrola, verejného obstarávania, čo bolo v poriadku. Monitorovací výbor MAS bol aj na fyzickej kontrole, či je športovisko postavené podľa projektu. Očakávame však ešte finančnú kontrolu z Pôdohospodárskej platobnej

agentúry, ktorá tieto projekty prepláca. Sú to totiž peniaze z Európskej únie. Až potom, keď zistia, že je všetko v poriadku, nám peniaze pošlú. Tie potom môžeme použiť na krytie iných výdavkov v obci.

**\* Ale pokračujeme v hodnotení roka 2022. Aké boli výdavky?**

- Bežné výdavky predstavovali sumu takmer 461 603 eur. Sú to úhrady na fungovanie obecného úradu, materskej školy, školskej jedálne, energie, patrí tam aj opatrovateľská služba, údržba a rôzne dohody o vykonaní práce, aj náklady na vydávanie našich obecných novín. A samozrejme patria sem aj platy a odvody za zamestnancov. Výsledkom hospodárenia je spomínaný prebytok. Ale ešte sme museli z neho odpočítať niektoré ďalšie položky, ako sú nevyčerpané dotácie na referendum, stravné pre deti v hmotnej núdzi, aj fond opráv bytového domu. Takýto upravený prebytok, ako som povedala, predstavuje niečo vyše 21 310 eur. Celý sme ho presunuli do rezervného fondu na tento rok.

**\* Na zastupiteľstve však poslanci schválili aj rozpočtové opatrenie, sú to teda prvé úpravy**

**rozpočtu na tento rok. Čoho sa dotýka?**

- Ako som sa už zmienila, pozitívny trend hospodárenia pokračuje aj v tomto roku. Zvýšila sa aj príjmová zložka. Rozpočet na tento rok sme prijímali pomerne skoro, aby sme to stihli pred komunálnymi voľbami. Teda sme vtedy ešte nemohli tušiť, aká bude výška podielových daní, ani aké dotácie budeme od štátu poberať. Dostali sme napríklad príspevok vo výške 3 000 eur pre dobrovoľných hasičov, aj dotáciu, aby sa mohli stravovať všetci predškolační a iné. Sú to aj vyššie príjmy z prenajatých pozemkov, dostali sme transfer z envirofondu, atď. Mohli sme teda posilniť náš rozpočet vo viacerých výdavkových položkách v celkovej sume 24 055 eur. Zvýšili sme rozpočet napríklad v oblasti energií, ale aj pre potreby vyprázdňovania žump pri bytovom dome, tiež na zakúpenie výpočtovej techniky, na prenájom kopírovacieho stroja a iné. Verím, že aj vďaka rozpočtovému opatreniu sa nám podarí v druhom polroku pokračovať v dobrých hospodárskych výsledkoch a budeme môcť naďalej zabezpečovať služby občanom v plnom rozsahu.

Za rozhovor poďakoval Pavol Remiaš

## JUBILANT RUDOLF KREBES

„Má už veru viac ako sto rokov, veľakrát ju pochovali! A predsa je tu medzi nami... Je už trochu pooškieraná, lak dopraskaný, ale je stále pripravená nechať sa znovu pochovať...!!!“

S úsmevom o base, tomto hudobnom nástroji, hovorí Rudo Krebses, ktorý sa v júni dožil okrúhlejšej sedemdesiatky. Má ju uskladnenú doma a v minulých rokoch počas fašiangov ju ochotne požičiaval na symbolické pochovávanie. Pretože vtedy sa začína pôsta a nastáva čas, keď muziky musia až do Veľkej noci stíchnuť, nekonajú sa žiadne zábavy. Ale fašiangy, to bol v minulých rokoch v Malinovej pojem...

nemali kde bývať a v Martine im prideliť malý jeden a pol izbový byt. Odsťahoval sa a v kapele ho nahradil Robo Baláž. Ale čoskoro musel narukovať na vojenčinu. Nakoľko však pracoval v ťažkom strojárstve, mohol absolvovať iba skrátenú vojenskú službu, päť mesiacov. To už sa mu narodil prvorodený syn Mário a v Martine mladej rodine vyhovel a prideliť mu trojizbový byt. Trochu ich hnevalo, že bol na deviatom poschodí, bez výťahu. To bol dosť veľký problém. Každodenne vyšliapať po toľkých schodoch a tiež všetko zariadenie, aj kočík ručne po nich teperiť. Nebol s takým ubytovaním veľmi spokojný, aj

boli Erich Krebses - Mecho, Anka Dudášová - Maurerová, Alojzia Hladká, Milan Šturcel, Veronika Bošková, Bibiana Matiašková, Milka Luprichová, Edo Luprich - Žerák, Čiro - Jaro Elischer, Milan Dudáš a postupne sa pridávali ďalší, Janko Bolfík - Hoblo, a aj mladšia generácia Peter Pediač, Peter Schön, Lýdia Dudášová a iní. Celkom sa ich vystriedalo okolo stovky. Prvý rok sa uskutočnil iba sprievod dedinou. Ale už na ďalší to bolo veselšie. Pribudli muzikanti Viliam a Ferko Schönovci. Jemu prischlo hrať na ozembuch. Dal ho vyrobiť Erich Krebses u nejakého jeho známeho. Je to dlhá palica, na ktorej je vyrezaná hlava muzikanta ktorý ma na hlave odpružené dve činely. V strede palice je ešte tamburína. S týmto nástrojom stačí búchať o zem, však je to ozembuch, a potom vydáva zaujímavé zvuky do taktu a je najvýraznejším hudobným nástrojom. Všetci sa naň skladali, stál 800 korún. U Ruda je zatiaľ v úschove a čaká na ďalšie použitie.

Prvý krát jeho basu pochovali v bývalej starej krčme. Potom sa celý ceremoniál presťahoval do Partizánskeho domu. A na tieto fašiangy spomína nielen on, ale aj všetci pamätníci v Malinovej. Veru, tridsať rokov, čo sa v Malinovej konali fašiangy, boli vychýrené po širokom okolí. Súčasťou sprievodu totiž bola zábava, na ktorú si aktéri pripravovali aj zaujímavý zábavný program. Vtipné scény, zaujímavé herecké výkony, satira, humor. Neraz sa stalo, že sa do sály nahrnulo toľko ľudí, že si Malinovčania a niekedy ani účinkujúci, nemali kde sadnúť. V sále, ktorá má kapacitu 120 ľudí, sa niekedy natlačil aj dvojnásobný počet...

Žiaľ, už niekoľko rokov sa basa aj ozembuch nevyužíva. Sám poriadne nevie, čo sa stalo, že sa fašiangy v Malinovej prestali organizovať. Je mu z toho smutno. Najmä keď vidí, že mladí ľudia v dedine sa často len tak potulujú, posedávajú a najviac sa baví s telefónmi. Možno keby mali nejaký klub mládeže, ako mali oni keď boli mladí...? Alebo sa asi zatiaľ nenašiel schopný organizátor, ktorý by ich dokázal nadchnúť pre podobnú zábavu a dobrú vec.

Dostal otázku. Jeho meno Krebses, v nemčine Krebs, znamená rak. Či niekedy ako rak cúva dozadu. Zasmial sa. Veru, na niečo také si nepamätá. Vždy sa akosi pozerá dopredu. Ale ak by vraj mohol urobiť pár krokov v čase dozadu, a prebudila by sa v dedine fašiangová doba, veru by ich urobil... Aj by pomohol. Verí, že sa ešte dočká chvíľ, aby mohol znova požičať basu na pochovanie a zahrať si na ozembuchu...



Basu kúpil ešte jeho otec, tiež Rudolf. Už vtedy nebola nová, používaná a hrával na nej v džezovej kapele svojich rovesníkov. Volali sa Úžovkári. Okrem otca v nej hrali aj Janko Kobela, Janko (Hanzik) Páleš a ďalší. Otec bol samouk a rovnakým spôsobom sa naučil aj hrať na husliach.

Rudo zdedil talent po otcovi. Tiež v mladosti s rovesníkmi založili kapelu. S Jankom a Vilkom Schönovcami, Jarkom Elischerom tiež založili kapelu. Stretávali sa vo vtedajšom klube mládeže, ktorý bol v bývalej budove Miestneho národného výboru. Najskôr to bola skupina Saxafón a potom Galaxia. Zo začiatku hrávali len tak pre seba, ale potom ich už začali pozývať aj na svadby a zábavy v Partizánskom dome. Lenže v tom čase už Rudo pracoval v Martinských strojárňach, kde sa vyučil za sústružníka. Ale zaľúbil sa do peknej Lívie Maurerovej. Oženil sa v roku 1974, ale s Livkou

mesto mu moc nevoňalo. Vyrastal predsa na dedine a bolo mu za rodiskom smutno. Po štyroch rokoch bývania v Martine sa s manželkou rozhodli vrátiť domov. Najskôr do podnájmu. A keď mu v osemdesiatom prvom zomrel starý otec, presťahoval sa už so štyrmi deťmi do jeho domu. Postupne ho začal prerábať...

Automaticky sa hneď zapojil do kultúrneho života v obci. Najskôr ako predseda ZRPŠ v materskej škole pripravoval pre deti rôzne podujatia. Založil napríklad tradíciu detských maškarných plesov. Keď sa v roku 1983 začali organizovať fašiangy, samozrejme sa zapojil. Vznikol folklórny klub občianske združenie Fašiangovník. Organizačne ho viedla s prestávkami Irena Balážová. Rudo patrilo medzi prvých členov. Zakladateľmi

# OSOBNOSTI - INTERBRIGADISTA LAMBERT MAURER

Lambert Maurer, rodený Cachovčan, je známy ako komisár partizánskej brigády Ernesta Thälmana. Málo sa však vie, že bojoval proti fašizmu už skôr ako počas Slovenského národného povstania. Zúčastnil sa totiž bojov aj v španielskej občianskej vojne ako interbrigadista...

Od detstva nemal na ružiach ustlané. Vyrastal v mimoriadne skromných podmienkach. Narodil sa 9. apríla 1909 ako syn maloroľníka. Bol najmladším potomkom z desiatich detí. Ale otca nepoznal, pretože zomrel, keď mal iba tri mesiace. A jeho mama zomrela, keď mal päť rokov. O domácnosť, aj najmladších súrodencov, sa potom starali dve staršie sestry. Neskôr spomínal, že už od detstva musel ťažko pracovať, bohatým gazdom pásaval dobytok iba za stravu. Pre chudobu a robotníctvo bola vtedy veľkou nádejou myšlienka komunizmu. To už v Rusku prebehla veľká revolúcia a komunisti začali budovať novú spoločnosť. Aj Lambert sa stotožnil s touto myšlienkou. Mal iba 17 rokov, keď v obci spoločne s ďalšími mladými zakladal organizáciu Komunistickej mládeže Československa. Neskôr v Cachu vznikla aj základná organizácia Komunistickej strany, ktorej sa stal členom.

Keď prišla výzva na pomoc španielskemu ľudu v boji proti nastupujúcemu fašizmu, neváhal. V Španielsku v roku 1936 totiž po voľbách vznikla ľudová ľavicová vláda, ktorej súčasťou boli aj komunisti. Proti vláde republiky sa však zvrhla skupina generálov na čele s Franciscom Francom, ktorý sa otvorene hlásil k fašizmu. Podporu, aj materiálnu, dostal od nemeckých aj talianskych fašistov. Republikánov zasa podporoval Sovietsky zväz, podpory sa im dostalo tiež od

Mexika a proletárskych a komunistických strán na celom svete. V roku 1937 sa začali v celej Európe organizovať dobrovoľné brigády bojovníkov, ktorí sa rozhodli pomôcť španielskym republikánom bojovať proti fašizmu so zbraňou v ruke. Lambert sa prihlásil, ale dostať sa do Španielska nebolo jednoduché, pretože polícia v Československu aj v Nemecku zatýkala dobrovoľníkov. Napokon aj s ďalším kamarátom z východného Slovenska sa do Španielska dostal cez Belgicko a Francúzsko. Podobným spôsobom sa potom cez Pyreneje dostalo na bojiská tisíce interbrigadistov.



do československej delostreleckej batérie, ktorá však ešte nebola na frontovej línii, ale niekoľko kilometrov za ňou. Museli najskôr opravovať polámané drevené kolesá. „*Delá sme mali staré, vyrobené v druhej polovici 19. storočia, bez záklusu hlavne. Pri výstrele celé toto asi sedemtonové delo cúvlo dozadu, čo veľmi spomalilo strelbu. Mohli sme vystreliť iba jednu ranu raz za tri minúty,*“ napísal vo svojich spomienkach na prvé boje v Španielsku. Ťažko si, že fašisti mali k dispozícii modernejšie ďalekonosné

„*Prvé stretnutie so španielskymi hraničiarimi bolo veľmi srdečné. Objímali nás a privítali vínom. Aj keď sme si nerozumeli, cítili sme všetci čo nás spája*“, spomínal neskôr. V Španielsku absolvoval krátky výcvik, po ktorom ho zaradili

delá. No mnohé granáty po dopade nevybuchli. Keď niektoré rozmontovali, zistili, že im pomáhali robotníci vo Francovských továrňach, kde vyrábali muníciu. Náročky ich znefunkčnili...

Bojovali potom spolu s republikánskymi brigádami na viacerých úsekoch fronty. Mnohé útoky fašistickej pechoty odrazili presnou strelbou. Pomohli tak vlastnej pechote. Za takéto úspechy často dostali mimoriadne prídely cigariet, čo vtedy v roku 1938 bolo pre vojakov úzkym profilom. Boje sa však ešte neskončili, keď prišlo uznesenie medzinárodnej organizácie Spoločnosť národov, že všetky zahraničné brigády musia zo Španielska odísť. S tým musela súhlasiť aj republikánska vláda. A tak začiatkom roka 1939 opustila Španielsko aj jeho brigáda. Pôvodne mali prisľúbené, že budú môcť využiť tranzit cez Francúzsko a vrátiť sa domov. Ale Francúzi sa ku nim začali správať nepriateľsky. Zatvorili ich do koncentračných táborov. Strážili ich krutí strážcovia, černoší vojaci, ktorí pochádzali z francúzskych kolónií. Tí ich aj okradli o všetko cenné. Spreádzali ich aj esesáci. Viackrát prichádzali do tábora dôstojníci a lanárili interbrigadistov do francúzskych légii, ktoré pôsobili a neraz aj bojovali v Afrike. On aj niekoľko jeho kamarátov Čechov a Slovákov sa nenechalo zlákať. Dozvedeli sa, čo sa udialo doma, o Mníchovskej zrade, že sa rozpadlo Československo a na Slovensku sa ujala moci profašistická vláda. Sľúbili si, že nastal čas bojovať proti fašizmu ďalej, ale tentoraz doma.

Lambert Maurer tento sľub dodržal...

(pre)

## NÁUČNÝ CHODNÍK PRÍRODOU

Otvorenie letnej turistickej sezóny v Malinovej sa tradične začalo prvého mája pohodlnou prechádzkou lesom. Po náučnom chodníku v lokalite, ktorá má chotárny názov Roboty. Tento názov, ako aj Hózopuž, Zajfi, Štôľna a iné sa udomácnili. Pochádzajú z čias, kedy na území obce Malinová, vtedy v Cachu, žilo takmer sto percent nemeckého obyvateľstva.



V tomto roku uplynulo desať rokov, kedy sa utvorila neformálna skupina občanov a s podporou obce, sa rozhodla zviditeľniť krásnu prírodu, vzácnu flóru a faunu a takisto zaujímavosti o vzniku obce z čias, kedy sa na tomto území ryžovalo zlato. Je známe, že územie s množstvom kamenných okruhliakov, pozostatkov z ryžovania, sa nachádza od Malinovej smerom do Chvojnice. Aj keď sa niekoľko storočí tento kameň používal na výstavbu domov aj námestí, stále je ho obrovské množstvo. Preto sa toto územie, približne od 80-tych rokov, nazýva aj Kamenné moria. Podľa prieskumu z roku 2017 je na celom území vrstva kamenia v hrúbke 8 až 15 metrov.

Náučný chodník prírodou v Malinovej má

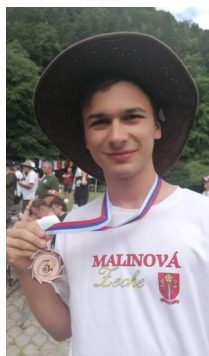
dĺžku približne tri kilometre, je vytvorený ako okruh a začína prvou informačnou tabuľou, umiestnenou v centre obce, pri autobusovej zastávke. Dovedna má štyri veľké a tri doplnkové informačné tabule. Napriek tomu, že mnohí cyklisti by sa radi dovezli až ku Kamenným moriam, nie je to možné. Vzhľadom ku kamenistému terénu, ktorý je veľmi členitý a nie je vhodný pre cyklistov. Pre nich je v okolí obce viacero horských a pohodlných ciest. Náučný chodník pokračuje miestnou komunikáciou za dedinu, okolo močiara až do lesa. Lesnou cestou, sprevádzaní šumom listia aj spevom vtákov sa návštevníci stále hlbšie dostanú do tajov tohto územia. Je opísané v dávnej povesti o trpaslíkoch, ktorí sa usadili v horách pod Magurou a priniesli tomuto kraju nesmierne bohatstvo. Povest je rozdelená na štyri časti a môžu si ju postupne prečítať na informačných tabuliach. Dozvedia sa aj o tom, aké liečivé rastliny a stromy tu rastú a aké zvieratá v okolí žijú. Nechýba ani popis ťažby zlata ryžovaním. To všetko je zaujímavé čítanie na informačných tabuliach počas prechádzky po náučnom chodníku.

„*Ak budete na chodníku, priložte aj vy kameň ku kameňu, tak ako to robili baníci v dávnych časoch. Každý kameň, po ktorom kráčate niekto držal v rukách a tak nám postupne pomôžete vytvoriť chodník lemovaný kamením. Keď budete vychádzať*

*z lesnej cesty, (ktorá je často ničená autami a ťažbou dreva) otvorí sa vám krásny výhľad na slnkom zaliatu lúku a okolité hory, určite sa zhlboka nadýchnete. To vás už čaká posledný kilometer trasy. Cestičkou popri lese, obzerajúc si okolie, dokráčate k poslednej tabuľi a dozviete sa, prečo trpaslíci opustili naše hory a s nimi sa stratilo aj všetko zlato. Možno vás pred záverom cesty zláka ohnisko, kde si môžete predsa len oddýchnuť ešte skôr ako prejdete mostíkom cez malinovský potok do dediny a ukončíte okruh. Verím, že sme vás zaujali a vzbudili zvedavosť spoznať našu prírodu. Chodník je počas obdobia desiatich rokov aj pod záštitou Klubu turistov v Malinovej. Jeho členovia najmä po zime zabezpečujú brigádnicke opravy značenia, tabúľ aj odstraňovanie polámaných konárov z chodníka*“, uviedla iniciátorka a autorka projektu náučného chodníka v Malinovej Mária Luprichová. (r)



## ZLATO Z MALINOVSKÉHO POTOKA



Náš juniorský majster sveta v ryžovaní zlata z roku 2020 Patrik Blažek, pokračuje v tejto svojej záľube úspešne ďalej. Vtedy mal pätnásť, v auguste už 18 rokov, v súčasnosti však už súperí s dospelými zlatokopmi. A darí sa mu. Začiatkom júla sa v Tužine uskutočnili majstrovstvá Slovenskej a Českej republiky. Zo 72 štartujúcich mužov obsadil ôsme miesto. Ale v súťaži päťčlenných družstiev spoločne získali bronzové medaily.

Patrik sa už presťahoval do Malinovej a tak má viac času a možnosti venovať sa svojmu koníčku. Spolupracuje s docentom Mariánom Žabenským, ktorý robí výskum baníctva aj v okolí Malinovej. Spracováva pre neho vzorky z rôznych lokalít, ale podarilo sa mu nájsť na Malinovskom vrchu pozostatok banskej činnosti, šachtu a pod ňou aj ryžovací jarok. Okrem toho počas prázdnin, Patrik aj dva, či trikrát v týždni chodí si „zaryžovať“ na svoj pláč. Najviac sa mu darí v Malinovskom potoku. Zaoštaral si vylepšený model splavu, ktorým s pomocou čerpadla na vodu, dokáže

preskúmať väčšie množstvo štrku a zachytiť viac zlatiniek. Nedávno za štyri hodiny získal šupinky zlata, ktoré po odvážení mali hmotnosť 0,2 gramu. Hovorí, že zbohatnúť sa na tom nedá, ale zlatokopa to poteší...

(pre)

## VITAJTE PRÁZDNINY!

Ako každý rok, aj tento sme privítali prázdniny s deťmi, ich rodičmi, či starými rodičmi. Členky kultúrnej komisie spolu s obecným úradom pripravili prvého júla pre deti zaujímavé popoludnie plné hier a zábavy. Začalo rozsvičkou, ktorú si pre deti pripravila Mirka Bolfíková. Po rozsvičke si deti zasúťažili, za čo dostali sladkú odmenu. Tí, ktorí boli smädní, mohli sa občerstviť v bufete a tí hladní si mohli pochutnať na domácich dukátových buchtičkách. Nechýbala tombola, na ktorú sa vždy deti veľmi tešia. Prvú cenu, chutnú tortu v nej vyhral Jakub Schön. Nesklamali naši dobrovoľní hasiči, ktorí si pre deti pripravili ukážku a na záver aj tradičnú penu. Radi by sme pozvali deti na ďalšie podujatie, ktoré pripravuje kultúrna komisia. Tentokrát to bude letné kino v areáli Partizánskeho domu, kde budeme premietat rozprávky.

Erika Bolfíková, Foto: (pre)



## STRELECKÉ PRETEKY



Koncom mája sa na strelnici v Malinovej uskutočnil VIII. ročník streleckých pretekov. V šiestich kategóriách súťažilo v streľbe zo vzduchoviek dovedna 40 strelcov. Iba deti do deväť rokov strelali na drevené špalíky, juniory, ženy i muži na štandardné terče. Celkovým víťazom sa stal Marek Borko, víťaz mužskej kategórie, ktorý zo všetkých nastrelal najviac, 92 z možných 100 bodov. Pohár víťaza mu odovzdali hlavní organizátori Ladislav Richter a Peter Benko.

Text a foto: (pre)



## ZA JUDr. HARALDOM STIFFELOM

### Miloval rodnú dedinu

V októbri minulého roku sme sa navždy rozlúčili s našim rodákom, významným človekom, špičkovým slovenským odborníkom v oblasti trestného práva, sudcom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ale aj výborným spisovateľom Haraldom Stiffelom. Jeho život bol naprieč tomu, že pôsobil v Bratislave, trvalo späť so svojou rodnou dedinou, ktorú miloval. Domov sa neustále vracal, tu mal veľa priateľov, príbuzných a tu v objatí prírody relaxoval, čerpal sily pre náročnú a zodpovednú prácu, ale nachádzal aj inšpiráciu vo svojej literárnej tvorbe.

Narodil sa, keď sa naša dedina ešte volala Cach 13. októbra 1942. Dostal nie celkom zvyčajné meno - Harald. Dala mu ho údajne jeho krstná mama, ktorú však nikdy nepoznal. Vraj vtedy čítala nejakú knihu, ktorej hrdina mal také meno. Akoby ho výnimočné meno predurčovalo, aby sa z neho stal výnimočný človek. Prejavilo sa to u neho už od detstva. Harald bol veľmi bystrý, šikovný, vynaliezavý aj sčítaný. Túžil sa stať polárnym bádateľom. So svojim spolužiakom Hanzom Páleschom zostrojil plň, na ktorej sa chceli plaviť. Skúšali ju na potoku oproti ich domu kde býval. Na detstvo rád spomínal, ako hrávali hokej, či futbal alebo na partizánov v Hózopúši. On bol vždy veliteľom...

Detstvo u neho skončilo v roku 1955, keď ho mama posadila na vlak a odišiel



študovať na strednú, sociálno-právnu školu do Prahy. Praha totiž bola rodným mestom jeho mamy. Študoval tam štyri roky. Prežil v stavežatom meste obdobie dospievania, čas prvých lások, aj prvých sklamaní. Po návrate z Prahy asi rok pracoval ako úradník. To ho ale nebavilo a začal študovať na právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po skončení štúdia nastúpil na základnú vojenskú službu na Vojenský súd v Brne a potom ako justičný čakateľ na okresný súd v Prievidzi. Po pol roku justičnú skúšku urobil a pokračoval v kariére sudcu. V roku 1972 sa stal sudcom Krajského súdu v Banskej Bystrici a v roku 1980 už sudcom Najvyššieho súdu SR. V rokoch 1990 až 1992 bol námestníkom ministra spravodlivosti SR pre trestný úsek a väzenstvo. Potom sa vrátil na najvyšší súd a od roku 2000 ako jeho predseda. V tejto funkcii pracoval až do roku 2014, kedy odišiel do dôchodku. Okrem toho prednášal na právnických fakultách v Bra-tislave a Nitre.

Malinovčania si spomínajú, že niekedy v sedemdesiatych rokoch na svoju milovanú lúku pod Čertom nechal vyvieť autobus, ktorý využíval ako chatu a kde

trávil aj s rodinou, ako tvrdil najkrajšie chvíle svojho života. Práve vtedy sa začal venovať literárnej tvorbe a pre svoje deti Ivetu a Eriku napísal Rozprávky z Cachu. Veľký čitateľský ohlas mala aj jeho zbierka poviedok Mrchy, ktorá vyšla v roku 1994, aj ďalšia zbierka poviedok Poľovnícke tragédie, ktorá vyšla dvakrát. Najskôr v roku 1990 a potom v roku 2010 v rozšírenom vydaní. Ostatnou jeho knihou je Lenka a sedem psychopátov, ktorá mu vyšla v roku 2017. Širokej odbornej verejnosti je však známa aj jeho odborná spisba, najmä jeho komentáre k Trestnému zákonu. Je obdivuhodné ako dokázal sklbiť svoju odbornosť, kde sa vyžaduje mimoriadna exaktnosť s beletriou určenú pre širokú čitateľskú verejnosť...

„Jeho ľudským krédom, ale aj osobným, jemu vlastným životným poslaním bolo čestne a dôstojne žiť a spravodlivo konať, neublížovať, nekrvátiť. On bol tak vychovaný, on tak aj žil a takého si ho budeme aj pamätať. Ďakujeme mu za všetko, čo pre našu obec vykonal, ďakujeme mu za jeho celoživotné dielo. Česť jeho pamiatke!“ Povedal nad jeho rakvou pri poslednej rozlúčke za všetkých starosta Malinovej Juraj Stiffel.

(Z podkladov, ktoré o živote Harald Stiffela poskytla jeho manželka Terézia Stiffelová. Spracoval Pavol Remiáš.)

## NOVÁ PUBLIKÁCIA O HISTÓRII BANÍCTVA V NAŠOM OKOLÍ

### Ako sa získavalo zlato

Výsledkom päťročného výskumu baníctva v našom regióne bude v poradí druhá publikácia vedca a pedagóga Doc. Mariána Žabenského. Vyjde v budúcom mesiaci pod názvom **Archetypy a mozaiky historickej krajiny štruktúry ovplyvnenej baníctvom v okolí Nitrianskeho Pravna**. Svoje výskumy robil katastroch obcí Malinová, Nitrianske Pravno, Chvojnica, Tužina a Kľačno. Zameril sa na mapovanie povrchových a podpovrchových bankských diel.

Na 345 stranách sa čitatelia okrem iného dozvedia ako sa zlato objavilo v týchto končinách. Súčasťou bude aj kapitola zameraná na históriu baníctva približne od roku 1000 pred n. l. po súčasnosť. Najväčšia časť publikácie predstavuje jednotlivé bankské diela, encyklopedickým spôsobom. Čitatelia budú môcť nahliadnuť do starých štôlní v Chvojnici a Tužine, znovuobjaviť metódy akými sa získavalo zlato na povrchu v Malinovej, Nitrianskom Pravne, Kľačne a zistiť



načo slúžili tajchy, ktoré sa nachádzajú skoro v každej skúmanej obci. Je potrebné poukázať na skutočnosť, že predmetná publikácia je vedecká a prezentuje odborný text. V prípade záujmu je možné túto publikáciu objednať na e-mailovej adrese:

**zabenskym@gmail.com**

Na snímke je vstup do jednej z objavených bankských štôlní.

(r)

## BRIGÁDA V PARKU RODÁKOV

Členovia Miestnej organizácie Karpatskonemeckého spolku (KNS) v Malinovej si zobrali pod patronát Park rodákov (Park der Kompatrioten), v priestoroch cintorína. Je to dôstojné miesto, kde rodáci Cachovčania, žijúci mimo rodiska na Slovensku, alebo v zahraničí, od roku 2011 sadia okrasné stromčeky a kríky. Aby takto vyjadrili svoj vzťah k rodisku a symbolicky tam zapustili korene. Nedávno členovia KNS aj s rodinnými príslušníkmi zorganizovali v parku jarnú brigádu. Vyčistili trávnik, ostrihali niektoré kríky, vyzbierali odpadky, odpratali spod ústredného kríža prázdne obaly od svietnikov, vyčistili a natreli drevené časti štyroch lavičiek. Tie sú tiež darom rodákov

Text a foto: P. Remiaš



## ROZLÚČKA S PREDŠKOLÁKMI

V Materskej škole Malinová sa tradične uskutočnila rozlúčka s predškolákmi s deťmi, ktoré v septembri vkročia po prvýkrát do školy už ako veľkí žiaci a začnú si plniť svoje školské povinnosti. V škôlke strávili veľa pekných chvíľ, krásne a bezstarostné obdobie plné hier, zábav, radosti a pohody, čo ukázali aj vo svojom milom vystúpení svojim prítomným rodičom. Vážnosť tejto slávnosti dodal starosta obce Juraj Stiffel, ktorý prišiel pozdraviť predškolákov, zaželel im, aby v septembri s radosťou a zdravím nastúpili do vytúženej školy, aby boli šikovní a robili radosť rodičom a všetkým okolo seba. V družnom rozhovore sa ich spýtal, či sa mali dobre v škôlke, čo im najviac chutilo, kto bol najväčší plačko, čo sa naučili. Dozvedeli sme sa, že prvý deň v škôlke nikto neplakal, že im najviac chutili rezance s makom a buchty, kto bol najväčší spachtoš, kde boli na výlete... Úprimné detské odpovede rozosmiali a rozšírili každú tvár.

Spomienkou na túto slávnosť bude okrem pekných fotografií aj slávnostný zápis v pamätnej knihe našej obce po zložení sľubu „veľkej ceruzke“. Deti sa do pamätnej knihy vlastnoručne podpísali. Potom dostali osvedčenie o predškolskom vzdelávaní a darčeky, ktoré im budú pripomínať krásne chvíle strávené v materskej škole. A bol aj prídavok od detí, poďakovanie s kvietkom učiteľkám a personálu škôlky.

Text: I. Balážová

Foto: P. Remiaš

## POZVÁNKA

Obec Malinová Vás pozýva na 4. ročník podujatia **DEŇ OBCE MALINOVÁ a oslavy 79. výročia SNP**. V sobotu 26. augusta 2023 od 14.00 h čaká popoludnie plné zábavy, športu a kultúrnych vystúpení, ktoré si určite nemôžete nechať újsť. Pripravený je program pre deti aj dospelých, guláš, domáce koláče a večer ľudová zábava.

### Program:

- 14.00 Pietny akt kladenia vencov k Pomníku padlých
- 14.30 Rozlúčka s prázdninami program pre deti
- 15.45 Slávnostné otvorenie
- 16.00 Futbalový zápas Malinová - Ráztočno



- 17.45 Gitarové duo Roman Mečiar a Marek Kotian
- 19.00 Hudobná skupina Saxoband
- 20.30 Partizánska vatra
- 21.00 - 01.00 Ľudová zábava Saxoband



S FINANČNOU PODPOROU  
TRENČIANSKEHO  
SAMOSPRÁVNEHO KRAJA

### Sprievodný program:

- Prezentácia miestnych tradičných a umeleckých remesiel s predajom
- Animačný stánok MAS Žiar
- Slnko v sieti - pozorovanie slnka ďalekohľadom Hvezdáreň Partizánske
- Malá škola šachu/na veľkej šachovnici
- Stolný tenis / Ping Pong

Zmena programu vyhradená! Tešíme sa na vás!

## SPOLOČENSKÁ RUBRIKA

### Životné jubileá oslávili:

#### APRÍL

Ing. Miroslava Greschnerová - 50 r., Blanka Sedláková - 55 rokov, Karol Filkorn, Viliam Schön - 60 rokov, Anna Demeterová, Ľudmila Lacková - 65 rokov, Gertrúda Čavojská - 80 rokov

#### MÁJ

Milan Dudáš - 60 rokov, Anna Elischerová, Miloš Lacko - 65 rokov, Anna Schlenkerová - 70 rokov, Jolana Lazoňová - 85 rokov

#### JÚN

Bibiana Žigmondová - 50 rokov, Milan Škrobák, Viliam Škrobák - 60 rokov, Jozef Elischer, Rudolf Krebs, Želmíra Rumpelová - 70 rokov

#### JÚL

Mária Bošková - 50 rokov, Rudolf Schön - 60 rokov, Hildegarda Pediačová - 70 rokov, Anna Matušková, Ewald Schön - 80 rokov, Vendelín Bartoš - 85 rokov

Blahoželáme!

### Privítali sme nových občanov:

V apríli sa narodil Kristián Drexler

Blahoželáme!

### Rozlúčili sme sa:

Vo veku 67 rokov naše rady v máji opustil Jozef Chmelík.

V júli sme sa rozlúčili s Darinou Ličkovou, zomrela vo veku 44 rokov a Máriou Vicianovou, ktorá zomrela vo veku 74 rokov.

Češť ich pamiatke!

## CACHOVINY

### Budú lanáriť

*Nedávny nultý ročník netradičného turnaja v malom futbale, v ktorom sa stretli bývalí aj súčasní futbalisti bývajúci v rôznych častiach Malinovej, prinieslo trochu nevôle. V Cachovanke sa zhovárali dvaja aktéri, ktorí neboli spokojní, že zvíťazilo družstvo Hózopuš, v ktorom hrali všetko aktívni mladí futbalisti, bývajúci v Lentilkove, teda Pri háji. Na budúci turnaj sa vraj musia lepšie pripraviť. Budú musieť niektorých futbalistov zlanáriť, aby sa aspoň na určitý čas presťahovali na inú ulicu, napríklad Cigánsku, alebo Strelnicu, ktoré teraz skončili na posledných miestach. Aké spôsoby lanárenia chcú použiť, neprežradili...*

(r)

## OBČAN SA PÝTA...!

*Občan, ktorý sa pravidelne zúčastňuje na pietnych aktoch, pri pomníku padlých v SNP si všimol, že socha partizána, odkladajúceho zbraň, a kasajúceho si rukávy do budovateľskej práce, je už dosť ošumelá, zaprášená. Pýta sa preto, či obec neuvažuje ju zrenovovať.*

### Odpovedá starosta obce Juraj Stiffel:

*Uvedomujeme si, že je to skutočne tak. Pomník je národnou kultúrnou pamiatkou, dielom významného sochára Vojtecha Ihrského. Odhalený bol v roku 1955. Už bol reštaurovaný, vrátane ohradného múrika. Obec sa stará o parčík okolo, sú tam vysadené okrasné kríky a stromčeky. Ale obnoviť sochu, ktorá je zhotovená z pieskovca, nie je jednoduché. Je potrebné zadať takúto prácu odbornému reštaurátorovi. Čakáme, kedy ministerstvo kultúry opäť vyhlási výzvu na obnovu kultúrnych pamiatok, čo robí pravidelne. Obec sa bude uchádzať o dotáciu.*

(r)

## ČRIEPKY Z OBECNEJ KRONIKY

### Rok 2023 - rok výročí

- Prvé záznamy o začiatkoch futbalu v Malinovej sú z roku 1933. Pred **90-timi rokmi** partia mladých chlapcov začala hrať futbal na ihrisku v Robotách, neskôr na obecnej lúke v pieskovej bani.

- V roku 1953, pred **70-timi rokmi** sa futbalisti presťahovali na súčasné ihrisko, ktoré im obec pridela.

- Najdlhšie slúžiacim predsedom TJ Partizán Malinová **20 rokov** bol Jozef Pastorok od roku **1987 - 2007**.

- Vo futbalovej sezóne 2002/2003 mužstvo mladších žiakov sa umiestnilo v súťaži na 1. mieste a získalo označenie „**zlatí chlapci**“.

- Pred **70-timi rokmi** v 1953 bola v obci založená dobrovoľná branno-spoločenská organizácia **Zväzarm**, ktorá združovala približne 60 členov. Jej predsedom bol Ján Kobela.

- Najdlhšie slúžiacim predsedom Zväzarmu, v súčasnosti Združenia pre technické a športové činnosti, je Ladislav Richter, ktorý sa stal opakovane predsedom v roku 1987 a v tejto funkcii je dodnes. Pod jeho vedením členovia postavili strelnicu.

- **V roku 1983 (40 rokov)** Zväzarm zorganizoval na ihrisku okresný Zväzarmovský deň, kde sa prezentovali okresní raketoví modelári a kynológovia.

- **V januári 1988 (35 rokov)** sa konali v obci Majstrovstvá okresu v brannom preteku Dukelské preteky brannej zdatnosti. Prvé miesto v kategórii juniorov obsadil Tibor Mikula a v kategórii mužov Miroslav Páleš 2. miesto.

- **V roku 1988 (35 rokov)** poľovníci strelili v našom chotári dva medvede, ktoré sa v tom roku premnožili. Jedným zo strelcov bol Milan Elischer.

- Okrúhle 25. výročie vzniku si pripomína spevácka skupina Zlatava. Jej prvé účinkovanie bolo na festivale Hauerlandfestu na Krahuliach. Mala 17 členov a akordeonistu.

- Prvá kronika obce, ktorá sa datuje od roku **1933**, sa nezachovala a nová sa začala písať v roku 1945. Do roku 1960 t. j. 15 rokov bola kronikárkou Estera Chmelíková. Po nej sa vystriedalo viacero kronikárov a od roku 1998 do 2011 bola kronikárkou Irena Balážová (13 rokov). Od roku 2019 píše kroniku Laura Štefíková.

- Zbor pre občianske záležitosti (ZPOZ) v Malinovej si pripomína **70 rokov** svojej činnosti. **Od roku 1963 (60 rokov)** ZPOZ robí záznamy občianskych obradov do Pamätnej knihy obce Malinová.

-ib-



# CACHOVCI - TAKÍ SME BOLI, TAKÍ SME

## PRACOVNÁ KNIŽKA

Mnohí Malinovčania aj v súčasnosti odchádzajú za prácou a lepším zárobkom do zahraničia. Nechodili by, keby si v cudzine ich robotu nevážili a neboli s nimi spokojní. Možno to majú v krvi, pretože už aj v minulosti to tak bolo. Svedčí o tom pracovná knižka číslo 37 440 Cachovčana Jozefa Greschnera, ktorá sa zachovala na povale jedného starého domu v Malinovej. Vystavili mu ju v Budapešti za rakúsko-uhorskej monarchie ešte 7. januára 1907!

Zalistovať si v tomto takmer 50-stranovom dokumente je zaujímavé, hoci je všetko napísané v maďarčine. Slúžil totiž v prvom rade ako doklad totožnosti a pracovných skúsenostiach. Dá sa z neho vyčítať, že „Jozsef“, sa narodil ešte v predminulom storočí, v roku 1876 v obci Czach, v Nitrianskej župe, v štáte Uhorsko (Maďarsko). Pretože vtedy neexistovali v takomto „občianskom“ preukaze fotografie, je tam presný popis jeho osoby. Niektoré údaje sú napísané čiernym atramentom, ale dosť nezrozumiteľne. Z toho čo je možné vylúštiť a preložiť si do slovenčiny je jasné, že náš „Jožko“ bol pravdepodobne katolíkom, mal mohutnú postavu, podlhovastú tvár, uvádza sa tiež aký mal tvar nosa, aké mal ústa aj zuby, že bol opálený a nenosil bradu. Jeho zamestnanie bolo betonár...

Prvý záznam o pracovnej činnosti nášho Jozefa je od jednej budapeštianskej firmy, otláčok pečiatky je tiež nečitateľný, pracoval tam od januára do októbra 1907. V ďalšom roku to bolo v inej firme, kde takisto pracoval ako betonár a aj pomocný robotník. Čo pomáhal stavať nie je jasné. Pravdepodobne to boli mosty, alebo domy, či cesty. V ďalších rokoch vystriedal viacero zamestnávateľov najmä v Budapešti. Do roku 1914, kým ešte nezačala prvá svetová vojna mal vo svojej pracovnej knižke 29 záznamov o zamestnaní. Od niektorých firiem aj niekoľkokrát. Musel teda byť šikovným a žiadaným odborníkom. Posledný záznam z tohto obdobia je jún 1914.

Potom vypukla vojna. Čo robil počas vojnových rokov nevieme. Možno narukoval, veď mal ešte „len“ 38 rokov. Je však isté, že Jozef začal opäť používať svoju pracovnú knižku až v októbri 1921. Ale to už bolo Československo a on si našiel prácu v Žiline, vo firme Pittel & Brauswetter betón, mosty a pozemná stavba. V tejto firme pracoval dva roky. Posledný záznam má od spoločnosti Bogáti, Boros stavební podnikatelia v Košiciach, ale vo filiálke v Užhorode.

O ďalších osudoch Jozefa Greschnera nie je nič známe. Určite v Cachu má aj nejakých potomkov a príbuzných. Možno sa časom nejaká stopa o ňom ešte objaví...

## TAJOMSTVO VREKOVÉHO KALENDÁRIA

Zalistovať si vo vreckovom poznámkovom kalendárikovi z roku 1949 môže byť z dnešného pohľadu zaujímavé. Takéto kalendáriky, ktoré naozaj vo vrecku nezabrali

veľa miesta, boli v minulosti dosť bežné. Nachádzali sa tam mnohé užitočné údaje. Okrem kalendária s vyznačenými štátnymi aj cirkevnými sviatkami si tam majiteľ mohol napríklad zistiť vzdialenosť medzi jednotlivými mestami. Tak z Bratislavy do Košíc mala vtedy trasa 437 kilometrov. (Ani po 74 rokoch to nie je menej. Veď tá diaľnica...) Zoznam všetkých dopravných a výstražných značiek poskytuje tiež niekoľko zaujímavostí. Sú tam napríklad značky, ktoré dnes už neexistujú. Takými sú zákazy jazdy vyznačených vozidiel v nedeľu, alebo stanovište „autodrožiek“. Ale také značky akými sú križovatka, nechránený prechod železnice, prednosť na hlavnej ceste, zákaz vjazdu všetkých vozidiel sa veľmi nezmenili. Kalendárik mal aj medzinárodný rozmer. Veď poskytoval prehľad časových rozdielov v jednotlivých európskych aj mimo-európskych krajinách. Užitočné boli aj ceny poštových služieb a rady ako poskytnúť prvú pomoc. Najväčšiu časť kalendárika však tvoril denný zápisník. Bolo tam dostatok miesta urobiť si vlastné poznámky na každý jeden deň v roku.

Jeden takýto kalendárik z roku 1949 sa v Malinovej zachoval. Nedá sa však zistiť, kto ho vlastnil. Majiteľ v ňom nevyplnil základné osobné údaje. Zato v obsahuje jedno veľké tajomstvo o manželkinej nevere a jej dôsledkoch pre majiteľa kalendára. Neznámy Cachovčan si robil poznámky súvisiace so správaním svojej manželky. Sú napísané obyčajnou ceruzkou a niektoré nie sú už dobre čitateľné. No to čo si zaznamenal 30. júna je jasné: „... Boli spolu pozorovaní od svedkov v Prievidzi večer...“ V ďalších dňoch dostal zlé informácie o svojej manželke v krčme, sú tam záznamy čo sa rozhodol robiť. Nepomohlo rozprávať sa s ňou. V júli, keď prišiel z práce nenašiel ju večer doma. Potom v ďalšie dni sa síce vrátila, ale prišla sa „hádať“. Napísal si, že sa mu so všetkým priznala a on žiarlil viac a viac. Snažil sa ju presvedčiť, aby sa k nemu vrátila, veľmi ju miloval, odpustil by jej. Chcel manželstvo zachrániť. O všetkom informoval jej rodičov, nepomohlo. Napokon odišla z domu ku svojmu frajerovi. Potom sa ešte niekoľkokrát nakrátko vrátila, prišla si pre šaty a iné osobné veci. Márne ju prosil, aby zostala. Takýto stav trval celý júl a august. A koncom augusta si zapísal, že zacítil bolesť pri srdci. Potom to už bolo častejšie. Napokon musel k lekárovi. Ešte stále sa dúfal, že sa manželka umúdi... V októbri otvorene hovorila o rozvode. Na ďalší mesiac nad rozvodom už uvažuje aj on. Ešte jeden pokus na záchranu manželstva. Porozprával sa s ňou predseda. (Nenapísal čoho bol predsedom). Ale ten jej nakoniec poradil: „Choď na vežu kostola a skoč dolu, budeš mať aj rozsobáš...“ Začiatkom roku 1950 sa ešte obrátil na farára. Aj on s manželkou pohovoril a povedal jej, že ak sa vráti k manželovi, všetko jej odpustí. Ale ona odmietla. Potom sa v kalendárikovi nachádza len niekoľko poznámok. O tom ako ho okradla a ešte klamala. Podľa posledného

záznamu nadobro rezignoval a napísal, že ju „povoláva pred boží súd...“

Nuž aj takéto problémy v medziľudských vzťahoch sa našli v malom vreckovom poznámkovom kalendári spred 74 rokov...

(Z pripravovanej knihy)

## MACKOV SA BÁT NEMUSÍME



foto: Andrej Pediač

**S**lovensko trápia početné útoky medvedov, ktoré prichádzajú každý týždeň.

Mimoriadne často počujeme o výskyte tejto chránenej šelmy aj v blízkosti našich obydli. Avšak milí čitatelia, mám pre vás výbornú, priam neveriteľnú správu! Padol mi kameň zo srdca, keď som zistila, že už sa ďalej týchto mackov báť nemusíme. Nedávno prebiehala diskusia o tom, ako situáciu riešiť. V jednej relácii sa k téme vyjadril asi najväčší odborník na medvede s výrokom, že „medvede nezabíjajú ľudí, pretože sú vegetariáni!“ Každým dňom sa dozvedám stále lepšie a lepšie informácie. Zistila som, že čo som sa naučila na základnej škole, je mi vlastne úplne na figu. Konečne je načase oprášiť svoje turistické topánky a vybrať sa znovu bez strachu do lesa. Pri strete s medvedom mu môžeme ponúknuť chutnú dobrôtku z našej záhradky, alebo dať fajn pokec o tom, v ktorom fastfoode sú lepšie hranolčeky.

Uf, ale čo keď sa stane opak a medveď si ma zmýli so zeleninou?! Mala by som ho presvedčiť, že nie som zelenina? Som z toho zmätená, naozaj neviem. Budem sa mu snažiť vysvetliť, že sa ma nemusí báť a nemusí ma zjesť, pretože ja taká chutná zelenina rozhodne nie som. Naši politici nám odporúčajú nejst do lesa, ale to moju situáciu rozhodne nerieši. Počula som, že je zvykom nosiť zvončeky. Áno. Presne tie, ktoré sú v rozprávkach na konci - zazvoní zvonček a rozprávky je koniec. A presne tento zvonček nosíme so sebou, dúfajúc, že sa vyhneme týmto bylinožravým hrozbám. Keď však vo svojej obývačke budú mať dostatok svojho jedla, možno sa nám viac nebudú ukazovať na oči. Bolo by omnoho jednoduchšie keď by som stretla medveďa a skutočne zistím, že medvede sú vegetariáni. A tak rozmýšľam, že navštívim záhradu mojich rodičov, aby som zanesla do hory medvedom niečo pod zub, alebo možno radšej ostanem pri tom zvončeku, ktorý budem naďalej nosiť po svojom boku...?

Monika Richterová  
študentka žurnalistiky